

Eiermøte 2/17 – Vefsnlaks AS

05.12.17

Orientering fra Styreleder

Tema for eiermøtet

- Status og fremdrift for arbeidet med trapper og infrastruktur – v/styreleder Jim Nerdal
- Organisasjonsutvikling Vefsnlaks AS – (Vefsna Regionalpark) - v/styreleder Jim Nerdal
- Status og fremdrift for arbeidet i VeFi - v/styreleder Gustav Busch Arntsen
- Status og fremdrift for arbeidet i FUSAM – v/styreleder Eilert Hatten
- Evt. – m. spørsmåls- og drøftingsrunde

Status og fremdrift for arbeidet med trapper og infrastruktur

Laksetrapper - to hovedutfordringer:

- 1. Restaurering av Laksetrapp og forvaltningsanlegg i Laksfors. Laksfors er det viktigste vandringshinder i Vefsna, og en velfungerende trapp i Laksfors er en absolutt forutsetning for videre reetablering av Vefsna. Eierskap til trapp og forvaltningsanlegg ble i 1997 overført fra Fylksemannen i Nordland til Vefsnlaks AS, som da var ansvarlig for kultiveringstiltak i Vefsna. Laksetrapp i Fellingfors må sees i sammenheng med Laksfors.**
- 2. Total restaurering av alle laksetrapper i Vefsna og Fusta. 14 vandringshinder med totalt 17 trapper. Vassdragene kan ikke betegnes som reetablert før alle de aktuelle vandringshinder har trappeløsninger som fungerer på alle vannføringer. Ideelt burde dette vært på plass ved friskmelding, slik at trappene var operative ved oppgang sommeren 2018. Eieransvar for trappene ansees å være – i og med at det er kun Laksfors som formelt overført til Vefsnlaks AS – statlig?. En kostnadsberegnet og prioritert plan må utferdiges i løpet av 2018, slik at restaurering kan legges inn i reetableringsplanen.**

Laksfors

- Restaurering/nybygg Laksfors er en forutsetning for reetablering av Vefsna etter friskmelding.
- Arbeidet med prosjektering av trapp ble igangsatt høsten 2016, og et første forprosjekt til en spaltetrapp forelå 22. mars 2017, med en kostnadsramme på 19.2 mill.kr. ex mva.
- 11. mai 2017 vedtatt å foreta en vurdering av alternativer med reduserte kostnader, men samtidig med optimal funksjonalitet.
- Valgt alternativ - nedskalert spaltetrapp - gav ikke ønsket kostnadsreduksjon, samtidig som det ble stilt spørsmål ved funksjonalitet fra bl.a. den fremste internasjonale ekspert på spaltetrapp, Cris Katopodis fra Canada
- Etter drøftinger i Plan- og Byggekomiteen er konklusjon pr. dato at vi prosjekterer en moderne kulpetrapp i hovedsak langs dagens trasè.
- Denne traseen har vært i bruk siden 1888, og vi vet at fisken går denne trappetraseen.
- Vi forventer en rimelig god kostnadsreduksjon.

Laksfors

Økonomi:

-Kostnad fullskala Spaltetrapp (inkl. mva).	25,9 mill kr.
-Kostnad nedskalert Spaltetrapp (inkl. mva).	21,9 mill kr.
-Kulpetrapp – trolig fra 13 – 17 mill kr. (tall foreligger ultimo desember)	
-Bevilgede midler:	
Statsbudsjettet 2017 – til trapper i Vefsna	10,0 mill kr.
Statskog SF – til Laksfors	1,5 mill kr.
Sum	11,5 mill kr.
-Søknader til «Vefsnakommunene» – 3 x 500.000 og til fylkeskommunen – 3.500.000	
-Positive signaler i forhold til Statsbudsjettet 2018	

Laksfors

Fremdrift

- Prosjektering kulpetrapp – Nov./des 2017.
- Forespørsel og kontrakt – Jan./feb. 2018.
- Detaljprosjektering – Mars/jun. 2018
- Byggeperiode – Mai 2018 – mai 2019

- Prosjektledelse (Statkraft?) avklares medio desember

Liste over fosser med laksetrapper i de ulike deler av vassdragene

Forsjordfoss	-	Vefsna – 3 trapper	1871
Laksfors	-	Vefsna	1888
Fellingfors	-	Vefsna – 2 trapper	1888
Storfossen	-	Svenningdalselva	1903
Mjølkarlifoss	-	Austervefsna	1922
Vriomfoss	-	Austervefsna	1922
Fisklausfoss	-	Austervefsna	1922
Hattfjellfoss	-	Austervefsna	1922
Trongfoss	-	Unkra	1954
Trofoss	-	Unkra	1954
Pantdalslifoss	-	Susna	Usikker
Mikkeljordfoss	-	Susna – vandringshinder	Usikker
Olstadfoss	-	Susna – påbegynt	Usikker
Forsmofors	-	Fusta	1887

Laksetrapp i Vefsna

Laksetrapp

- Foss med Laksetrapp
- Foss med behov for Laksetrapp

1:195 229 23.05.2017
Med forbehold om feil.
Kart: G.B. Amtsen/Statskog SF

Vefsnassdragets Fiskeforvaltning SA
FUSAM Forvaltningslag SA
Vefsnlaks AS

Laksetrapper i Vefsnaregionen

Plan for restaurering av laksetrapper i Vefsnaregionen

Prioriteringer – etter drøftinger med M.dir. og Fylkesmannen

Pri. 1 Trapp Laksfors – i h.h.t. fremdrift – åpnes vår 2019

Pri. 2 Reparasjon og optimalisering Fellingfors – vinter 2018 med disponering fra bevilgede 10 mill.kr. til trapper i Vefsna .

**Pri. 3 Prosjektering av restaurering Forsjordfors 2018 (finansiert av avsatt 2 mill.kr.).
Restfinansiering for bygging søkes 2019.**

**Pri. 4 Prosjektering restaurering ny trapp Storforsen 2019. Byggeperiode 2020. Fylkesmannen ser
prosjektet som et samarbeidsprosjekt Vefsnlaks/Fylkesmannen i Nordland.**

**Pri. 5 Forprosjektering av trapper i henhold til Restaureringsplan. Må defineres som et fellesprosjekt
M.dir./Fylkesmannen i Nordland/Vefsnlaks.**

**Vår målsetning må være å få trapperestaureringen inn i Reetableringsplanen – også hva angår
økonomi.**

Status og fremdrift for arbeidet med trapper og infrastruktur

Infrastruktur

- **Totalplan for infrastruktur langs vassdragene**
- **Jernbanekrysning**

Totalplan for infrastruktur langs vassdragene

- Vefsnlaks har fremmet forslag til planprosjekt til de tre Vefsn kommunene, og bistått med utforming av søknader fra Vefsn kommune (som koordineringsansvarlig) til Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune.
- Slik plan er en oppfølging av Regional plan for Vefsn, og en forutsetning for å oppnå forutsatt verdiskapning. Regional plan er initiert av, og utarbeidet av Nordland fylkeskommune.
- Fylkesmannen har bevilget 300.000 av skjønnsmidler til Vefsn kommune.
- Fylkeskommunen har pr.dato ikke behandlet søknaden.
- Vefsn kommune har påtatt seg koordinerings- og ledelsesansvaret for prosjektet, og påregner å komme i gang med arbeidet med det første.

Jernbanekrysning

- Viltgjerde bygges i 2018 fra Ner Laksfors til Kvalfors. 2 m høyt fjerde på begge sider av sporet.
- Vi er i en meget positiv dialog med Bane Nor – og skal 19.12. først på befaring og så delta i første planleggingsmøte. Positiv respons på de ønsker vi har fremmet.
- Vi har fremmet forslag til Bane Nor i forhold til ønskete adkomster – men det er et problem at den helhetlige infrastrukturplan ikke er utarbeidet.
- Det vil i hovedsak være tale om overganger. Kanskje kan det kun bli på Stimoen at det blir en undergang (gjennom eks. kulvert).
- Mye vil være avklart i løpe av des./jan.

Organisasjonsutvikling Vefsnlaks AS

- **Stiftet 11.3. 1992. (Interimsperiode fra 5. 9. 1991)**
- **Selskapets formål er primært å sikre de lokale laksestammene og bidra til en bedre utnyttelse av elvenes potensiale som rekreasjonskilde gjennom:**
 - **Å bevare lakse- og sjøørretproduksjonen i Vefsna og Fusta**
 - Å medvirke til en organisert utnyttelse og omsetning av rekreasjonsverdiene knyttet til sportsfiskemulighetene i de lakseførende delene av vassdragene.**

Organisasjonsutvikling Vefsnlaks AS

- En prosess for avklaring av fremtidig oppgave- og ansvarsdeling for forvaltningen av vassdragene startet opp i 2016.
- Det ble utarbeidet en oversikt over de oppgaver som må løses for å sikre en optimal forvaltning:
 - Forvaltningsmessige behov
 - Markedsmessige behov
 - Politikk
 - Infrastruktur
- I og med det da pågående arbeid med forvaltningslagene og med Vefsna Regionalpark ble arbeidet stilt i bero, og sak ikke tatt opp på Generalforsamling 2017.
- Forvaltningslagene er nå på plass, og oppgaver som tidligere var ivaretatt av Vefsnlaks AS er nå i henhold til lov overtatt av disse.
- Regionalparken er i en oppstartsfasen, og dens funksjon i forhold til forvaltning av vassdragene er ikke avklart enda.

Organisasjonsutvikling Vefsnlaks AS

- Forvaltningslagenes ansvar og oppgaver følger av lov.
- Regionalparkens ansvar og oppgaver er under behandling.
- Positiv kontakt er etablert mellom Regionalparkens styre, Forvaltningslagene og Vefsnlaks.
- Et første drøftingsmøte ble avholdt i Hattfjelldal 19. september.
- Vi ser frem til – og har gode forventninger om - en fortsatt positiv og konstruktiv dialog.
- Men må påregne at også driftsåret 2018 går før vi kan ha en endelig avklaring av den fremtidig organisatoriske status for Vefsnlaks AS.

FUSAM FORVALTNINGSLAG SA

- Opprettet den 22.03.2017 i medhold til § 25 i lakse- og innlandsfiskeloven, jf. forskrift om pliktig organisering og drift av vassdrag med anadrome laksefisk.
- Miljødirektoratet har stadfestet at Fustavassdraget opp til Håkaliforsen betraktes som et vassdrag for anadrom laksefisk.
- Omfatter 135 fiskerettshavere langs elveløp og de innsjøer som til sammen utgjør Fustavassdraget.
- Ledes av et styre på 5 medlemmer som representerer de ulike delene av vassdraget.

FUSTAVASSDRAGET – (opprinnelig) anadrom strekning

- Hovedløpet strekker fra utløpet (Fustrota), ca. 5 km nord for Mosjøen, følger elveløp og innsjøer i nordøstlig retning opp til Håkaliforsen 500 m sør for Luktvatnet. Laksetrappa i Forsmoforsen ligger knapt 6 km fra utløpet i fjorden, og de anadrome elvestrekningene i hovedløpet utgjør til sammen ca. 24 km.
- I tillegg har Herringelva og Baåga, som begge har utløp til vassdraget gjennom Fustvatnet, anadrome strekninger på henholdsvis 11 og 8,5 km.
- Dessuten utgjør innsjøene, Fustvatnet 10,6 km², Mjåvatnet 2,6 km² og Ømmervatnet 5,3 km², ca. 11 km av vandringsveiene til den anadrome fisken.

Gyrosmitte- og gyrobekjempelse i Fustavassdraget

- Lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* som ble påvist på laksestammene i Vefsnfjorden i 1978, ble også påvist på røye i innsjøene i Fustavassdraget i 2009. Forsøk viste at *gyrodactylus* fra røya kunne overføres og utvikle seg videre hos laks.
- Påvisningen av gyrosmitte på røya i innsjøene, som har dyp ned til 65 meter, førte til at rotenonbehandlingen som ble iverksatt og gjennomført i 2011 og 2012, ble mer omfattende og kostnadskrevenne enn først antatt.
- Fisketrappa i Forsmoforsen i Fusta, som ble stengt i 1992, blir ikke åpnet før vassdraget er friskmeldt etter gyroangrepet. En regner med at det tidligst vil kunne skje i 2021 eller 2022.

Hovedoppgaver i denne fasen:

- Utarbeide oversikt over rettighetshavere og organisering av framtidig fiske
- Støtte arbeidet for reetablering av fiskestammene
- Åpne vandringsveiene for anadrom fisk/restaurering av fisketrappa i Forsmoforsen. Avklare mulighetene for å utvide den anadrome strekningen til å omfatte Luktvatnet og Kjerringhalselva ved å åpne Håkaliforsen (2 – 3 m fallhøyde) for oppgang på alle vannstander
- Utarbeide lokale fiskeregler og fangstbestemmelser
- Etablere og utvikle et effektivt fiskeoppsyn
- Utvikle system for fangstrapportering
- Organisere system for smitteforebygging og desinfisering

Fiskemulighetene i vassdraget fram til friskmelding

- Søke om dispensasjon fra fiskeforbudet for en kontrollert høsting av overskuddet av laks og sjøørret på gytevandringen i nedre del av Fusta.
- Søke dispensasjon for fortsatt å kunne organisere fisket etter innlandsfisk i innsjøer og elveløp i øvre del Fustavassdraget.

Vefsnavassdragets Fiskeforvaltning SA

Hvem, hva, hvor, hvorfor?

- Lovendring i «lakseloven» 2012.
 - **§ 25. *Organisering av fiskeforvaltningen i vassdrag***
 - *Krav om pliktig organisering*
 - *Pliktig medlemskap*
 - *Felles forvaltning for hele elva*
 - **§ 25 driftsplanlegging**
 - *Der en plikter å organisere seg jf. § 25 skal en lage driftsplan.*

Formål

- **Laget skal forvalte fiskeressursene i vassdraget innenfor rammene av en bærekraftig ressursforvaltning og ivaretagelse av det biologiske produksjonsgrunnlaget.**
- **Ivareta de lovpålagte forvaltningsoppgavene gitt i Lakse- og innlandsfiske-loven med tilhørende forskrifter.**
- **Lagets utstrekning er hele den til enhver tid anadrome (lakse-/sjørret førende) sone i vassdraget.**
- Laget skal være et felles kontaktledd mellom lagets medlemmer og offentlige myndigheter i saker tilknyttet lakse- og sjørretfiske forvaltningen i Vefsnavassdraget og spørsmål som grenser opp mot dette.
- **Laget har ikke et økonomisk formål.**
- Laget skal forvalte vassdraget/fiskebestandene.
- Det enkelte medlem disponerer selv egen fiskerett, eventuelt i samarbeid med andre medlemmer.
- All formidling av fiske foregår uavhengig av laget.

§ 25. *Organisering av fiskeforvaltningen i vassdrag*

- Felles forvaltning – Vefsna forvaltningslag/Vefsnavassdragets Fiskeforvaltning SA
 - Regulering av fisket
 - Fiskeoppsyn
 - Informasjon omkring fiske, desinfisering etc
 - Smitteforebyggende tiltak
 - Fangstrapportering
 - Kultiveringstiltak
 - Bestandsovervåkning

Hva gjør VeFi?

- Fiskeregulering
- Reaksjonsbestemmelse
- Valdorganisering

Hvem er VeFi SA

- Utstrekning av laget
- 98 andelseiere
- Styre på 5 personer

Mer?

- Fiskerne og rettighetshaverne er borte
 - Kompetanseheving
 - Skape engasjement og eierskap

Veien videre?

- Stort behov for innsatts
- Store kostnader
 - Rigge hele Vefsna for fiske
 - Hva ligger andre elver på?
 - Hvordan lykkes med Vefsna?
- Hvem gjør hva?